

Heidi Kuikka

TAIDEKASVATUSPROJEKTI HAKALAHDEN PÄIVÄKOTIIN

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi
Marraskuu 2018**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2019	Tekijä/tekijät Heidi Kuikka
Koulutusohjelma Sosionomi		
Työn nimi TAIDEKASVATUSPROJEKTI HAKALAHDEN PÄIVÄKODISSA		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho	Sivumäärä 30 + 1	
Työelämäohjaaja Marit Hänninen		
<p>Taidekasvatusprojektin tilaajana oli Kokkolan kaupungin sivistystoimi. Interventiot tehtiin Hakalahden päiväkodin ruotsinkieliseen ryhmään. Taidekasvatusprojektin tavoitteena oli lisätä osallisuutta varhaiskasvatukseen ryhmäytymisen avulla. Ryhmään luotiin turvallinen ilmapiiri, jotta jokaisella lapsella oli mahdollisuus tulla kuulluksi ja nähdyksi temperamentista riippumatta. Jokaisessa interventiossa korostui jokaisen yksilön rooli tärkeänä osana ryhmää. Interventioissa harjoiteltiin hienomotorisia taitoja askartelun avulla ja lisättiin fyysistä aktiivisuutta harjoittamalla kehon hallintaa. Interventioissa tuettiin myös lapsen luontaista mielenkiintoa tutkimiseen ja luotiin yhdessä taidetta leikin kautta.</p> <p>Viimeinen interventio toteutettiin yhteistyössä Kokkolan kaupunginkirjaston kanssa. Osana Loistavaa!-viikon ohjelmaa pidettiin kirjaston aulassa Hakalahden päiväkodin lasten tuottama taidenäyttely. Lapset tuottivat taidetta pienryhmissä ja nämä teokset koottiin yhdeksi näyttelyksi. Kirjastossa järjestettiin myös lapsen oikeuksien päivänä Pehmolelujen yökylä, johon kaikilla lähiseudun lapsilla oli mahdollisuus tuoda oma pehmolelunsa. Samalla perheet pääsivät tutustumaan kirjastoon ja kulttuuriin.</p> <p>Taidekasvatusprojektin dokumentoinnin välineenä käytettiin sanapilvettä, jonka käyttöä varhaiskasvatustajille opetettiin ennen interventioita. He kirjasivat muistiin jokaisen intervention aikana lasten mielteitä, ja näin saatiin lapset osalliseksi interventioiden suunnittelussa.</p>		
Asiasanat Osallisuus, ryhmäytyminen, taidekasvatus, interventio, varhaiskasvatus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2019	Author Heidi Kuikka
Degree programme Social Sciences		
Name of thesis ART EDUCATION PROJECT IN HAKALAHTI DAY CARE CENTER		
Instructor Marit Hänninen	Pages 30+1	
Supervisor Anne Jaakonaho		
<p>The subscriber for this art education project was the municipal education administration of Kokkola. The events took place in Hakalahti day care center in the Swedish speaking group for 3-5-year-old children. The aim for this project was to increase involvement with grouping activities in early childhood education. By creating a safe environment all children had the opportunity to be seen and heard, regardless of their temperament. Through the whole project the emphasis was on the individual's role in the group.</p> <p>The events helped the development of motor skills by doing crafts and by increasing physical active-ness and supported the children's natural interest in exploration. In the last event at the day care center the children created art through play. The last event was held on the national Day of Children's Rights in collaboration with the City Library of Kokkola. As part of the Loistavaa! week there was an art exhibit in the hall of the library, where all the art the children had made in small groups was displayed. There was also a sleep over for stuffed animals which gave families an opportunity to get acquainted with the library and culture.</p> <p>In the project I used the word 'cloud' as a method to collect children's thoughts and increase their involvement in planning the interventions. This method was introduced to the teachers at the day care center beforehand.</p>		

<p>Key words art education, early childhood education, grouping, intervention, involvement</p>

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan tässä taidekasvatusprojektissa varhaiskasvatusympäristössä tarjottavaa aitoa vuorovaikutus mahdollisuutta. Mahdollisuutta vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja elämäänsä. Lapsi on aktiivinen toimija omassa elämässään.

Taidekasvatus

Taidekasvatuksella tarkoitetaan tässä taidekasvatusprojektissa taiteellisin menetelmin tehtävää varhaiskasvatusta. Se sisältää kädentaidot, fyysisen aktiivisuuden ja tutkimisen. Luovaa toimintaa ohjattuna.

Kasvattaja

Kasvattajalla tarkoitetaan tässä taidekasvatusprojektissa varhaiskasvatuksen ammattilaista.

Interventio

Interventiolla tarkoitetaan tässä taidekasvatusprojektissa toiminnallista, pedagogisesti suunniteltua ohjattua pienryhmää varhaiskasvatuksessa.

Sanapilvi

Sanapilvellä tarkoitetaan tässä taidekasvatusprojektissa paperiin kerättyjä reaaliaikaisia ajatuksia, joiden avulla voidaan kehittää toimintaa.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TAIDEKASVATUSPROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1 Päätehtävä.....	2
2.2 Projektioorganisaatio.....	3
2.3 Lait ja asetukset.....	3
2.4 Aikataulu.....	4
3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA	5
3.1 Osallisuuden määrittelyä varhaiskasvatuksessa	5
3.2 Taidekasvatuksen määrittelyä varhaiskasvatuksessa	7
3.2.1 Fyysinen aktiivisuus varhaiskasvatuksessa ja hienomotoriset taidot 3-5-vuotiailla.....	7
3.2.2 Tutkivan oppimisen määrittelyä.....	9
3.2.3 Taiteen määrittelyä varhaiskasvatuksessa	9
4 INTERVENTIOT	11
4.1 Tutustuminen ja ryhmän havainnointi	12
4.2 Kirjainten askartelu ja saksilla leikkaaminen.....	12
4.3 Liikkumista sisätiloissa	13
4.4 Värien oppimista tutkimalla	15
4.5 Teosten tekeminen taidenäyttelyyn	16
4.6 Taidenäyttely ja pehmolelujen yökylä kirjastolla	18
5 TULOKSET	21
5.1 Interventiot päiväkodilla	21
5.2 Interventio kirjastossa	23
5.3 Oma osaaminen	25
6 POHDINTA	26
LÄHTEET	30
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1 Aikataulu	
KUVIO 2. Taidekasvatusprojektin hyödyt	
KUVAT	
KUVA 1. Interventio Kokkolan kaupunginkirjastolla.....	
KUVA 2. Interventio Kokkolan kaupunginkirjastolla.....	
LIITE 1	

1 JOHDANTO

Taidekasvatusprojekti tehtiin Hakalahden päiväkodin ruotsinkieliseen 4-5-vuotiaiden ryhmään. Projektin tilaajana oli Kokkolan kaupungin sivistystoimi ja kuudes interventio toteutettiin yhteistyössä Kokkolan kaupunginkirjaston kanssa. Työn tarkoituksena oli vahvistaa lasten osallisuutta ryhmäytymisen avulla.

Varhaiskasvatuslain (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36) mukaan lapselle tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Kuuleminen antaa lapselle turvaa ja osallisuuden tunnetta. Varhaiskasvatussuunnitelman arvoperustan mukaan jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, vaikuttaa omaan elämäänsä koskeviin asioihin, olla osana ryhmää ja yhteisöllisyyttä. Myönteiset vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista, ja vuorovaikutussuhteilla on suuri merkitys identiteetin muodostumiselle ja hyvinvoinnille. Henkilöstön tehtävä on rohkaista kaikkia lapsia osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja osallisuuden kautta kasvattaa itseluottamusta ja sosiaalisia taitoja (Keltikangas-Järvinen, 2012.)

Tässä taidekasvatusprojektissa osallisuudella tarkoitetaan varhaiskasvatusympäristössä tapahtuvaa vuorovaikutusta ja lapsen mahdollisuutta vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Sillä tarkoitetaan, että lapsi nähdään toimijana sosiaalisissa suhteissaan, hänen yksilölliset ajatukset huomioidaan ja hänet on aktiivinen osa päätöksentekoa. Lapsi pääsee harjaannuttamaan demokraattisia taitojaan ja omien mielipiteiden jakamista. Osallisuus tarkoittaa myös sitä, että jokaisella on oikeus kieltäytyä osallistumasta (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2017.) Opinnäytetyön avulla tuettiin myös lasten luontaista uteliaisuutta ja tapaa oppia leikin kautta

Päiväkotiin tehtiin viisi interventiota, joissa ryhmäytymisen tukena käytettiin taiteellisia menetelmiä. Näiden interventioiden avulla autettiin jokaista lasta näkymään ja kuulumaan omalla tavallaan, eli osallisuutta lisättiin luomalla turvallinen ilmapiiri. Interventioissa korostui jokaisen tärkeä rooli omassa ryhmässään ja taidetta luotiin yhteiseen näyttelyyn, jossa jokaisen työpanosta tarvittiin, jotta teos on kokonainen. Interventiot suunniteltiin iän ja kehitystason mukaisiksi. Dokumentoinnin välineeksi valitsin sanapilven, jonka käyttöä kokeilimme henkilökunnan kanssa interventioiden aikana. Sanapilven avulla kerättiin reaaliaikaisesti tietoa lasten mielteistä, ja nämä jäivät muistiin sekä avuksi interventioiden suunnittelussa.

Interventioissa käytettiin taiteellisia menetelmiä. Osaan ohjatuista pienryhmistä tuotiin draamakasvatusta käsinukkea käyttäen. Käsinuken avulla tarkastelimme lasten kanssa yhdessä ulkopuolelta käsiteltävää asiaa ja mietimme yhdessä ratkaisua. Askartelun kautta kehitimme hienomotoriikkaa ja kädentaitoja sekä opettelimme samalla oman nimen kirjaimia (Ruokonen 2019, 60). Interventioihin jätettiin tilaa lapsille itse vaikuttaa sisältöön. Tutkiminen rakentui lasten mielenkiinnon kohteiden mukaan ja tarkentui vasta interventioiden aikana (Ruokonen 2019, 77). Karkeamotorisia taitoja ja kehon hallintaa harjoitettiin fyysisten harjoitusten avulla, samalla kerrattiin eri ruumiinosien nimiä (Ruokonen 2019,17). Kuva-aidetta käytettiin viimeisessä yhteisessä interventiossa pienryhmissä (Ruokonen 2019, 48). Yhteisenä teemana kaikilla interventioilla on luoda yhtenäinen ryhmä.

2 TAIDEKASVATUSPROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

Taidekasvatusprojekti käynnistyi ajatuksesta, kuinka lasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa pystyttäisiin lisätä. Oma havaintoni varhaiskasvatuksesta oli, että lasten osallisuus huomioidaan nykyään hyvin, mutta jokaisella lapsella ei ole valmiuksia osallisuuteen, koska jokaisen henkilökohtaiset valmiudet ovat erilaiset. Toiset ovat temperamentiltaan eli synnynnäiseltä käyttäytymistyylyltään ujompia tai rauhallisempia, joten heillä ei ole samanlaisia edellytyksiä kuin rohkeammilla lapsilla osallistua päätöksentekoon (Koivunen ym. 2015, 132). Ryhmäytymisen tärkeys korostui, kun tutkin osallisuutta eri lähteistä ja päädyin keskittymään ryhmäytymiseen ja ryhmän sisäiseen dynamiikkaan. Välineeksi valikoitui taidekasvatus, koska se on helposti muokattavissa iän ja kehitystason mukaiseksi ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoittaa kehityksen eri osa-alueita.

Kasvattajat lähtivät mielellään taidekasvatusprojektiin mukaan. Keskustelun jälkeen päädyimme siihen, että viisi peräkkäistä perjantaita heti syksyllä uuden ryhmän aloitettua olisi otollisin hetki tehdä interventiot. Taidekasvatusprojektin avulla uusi ryhmä saisi heti alkuun apua ryhmäytymiseen ja perjantai aamupäivät olivat kaikista joustavimmat kaikille osapuolille.

Kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö muotoutui helposti, koska käytimme pohjana edellisvuonna tehtyä opinnäytetyötä, jossa olin auttamassa Pehmolelujen yökylän toteuttamisessa. Sovimme, että Pehmolelujen yökylä toteutetaan lapsen oikeuksien päivänä ja taidenäyttely pidetään koko lastenoikeuksienviikon ajan. Interventioon saatiin avuksi muita sosionomiopiskelijoita ja kirjasto antoi tilat ja tulostimen käyttöön veloituksetta. Pehmolelujen yökylä -tapahtuman mainostamien tapahtui Loistavaa!-viikon mainosten mukana ja erillisenä tapahtumana sosiaalisen median kautta.

2.1 Päätehtävä

Taidekasvatusprojektin tarkoituksena oli lisätä osallisuutta varhaiskasvatuksessa ryhmäytymisen avulla. Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisimpiin teemoihin lukeutuu lapsen oma vaikuttaminen, joten taidekasvatusprojekti toteutti myös tätä päiväkodin arjessa. Taidekasvatusprojektin päätehtävä oli tuoda Hakalahden päiväkotiin taidekasvatusprojekti ja sitä kautta lisätä lasten osallisuutta ryhmäytymisen avulla. Taidekasvatusprojektin avulla vahvistettiin varhaiskasvatustilanteen 2b yhdeksättä kohtaa: ”varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin”

2.2 Projektioorganisaatio

Opinnäytetyöntekijänä toimi Heidi Kuikka ja tilaajana oli Kokkolan kaupungin sivistystoimi. Taidekasvatusprojekti toteutettiin yhteistyössä Hakalahden päiväkodin ja Kokkolan kaupunginkirjaston kanssa.

2.3 Lait ja asetukset

Taidekasvatusprojekti tehtiin valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan, noudattaen sosiaalialan eettisiä periaatteita ja varhaiskasvatustilaa. Taidekasvatusprojektissa noudatetaan perustuslakia ja sen 10 momenttia yksityiselämän suojasta koskien kaikkien vapautta yksityiselämään ja lapsen oikeuksien sopimuksen 16. artiklaa yksityisyydestä, ja nämä huomioidaan kuvissa ja julkaisuissa. Vanhemmilta pyydetään kirjalliset luvat lasten osallistumiseen (LIITE 1).

2.4 Aikataulu

Idea lähti marraskuussa 2017, josta pääsin nopeasti esittelemään ideaani varhaiskasvatuskoordinaattorille ja projektisuunnitelman ensimmäinen palautus oli maaliskuussa. Projektisuunnitelma palautui kuusi kertaa, mutta elokuussa 2018 sain tutkimusluvan. Interventiot toteutettiin syyskuun ja marraskuun välisenä aikana ja opinnäytetyön ensimmäinen palautus oli joulukuussa 2018. Aikatauluun oli varattu tarpeeksi tilaa, että pienet myöhästymiset eivät haitanneet, vaan pysyin aikataulussa koko prosessin ajan.



KUVIO 1. Aikataulu

3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Tässä luvussa kerron miten taidekasvatusprojektissa on määritelty osallisuus ja toimijuus. Tästä luvusta löytyy myös interventioden tietoperustaa taidekasvatuksesta, fyysisestä aktiivisuudesta, hienomotorisista taidoista, taiteesta ja tutkivasta oppimisesta.

3.1 Osallisuuden määrittelyä varhaiskasvatuksessa

Osallisuus ja toimijuus ovat käsitteinä kaksi eri asiaa. Lasten toimijuus voidaan nähdä sosiaalisena toimintana, jolla on seurauksia, eli mitä ja miten tehdään. Osallisuus taas on toimintaa, joka pohjautuu vastavuoroisuuteen ja jossa lapsella on mahdollisuus tietoisesti vaikuttaa ympäristöönsä, eli kyvyt, mahdollisuudet ja tilaisuudet vaikuttaa (Koivula ym. 2017, 36.) Sosiaalinen toimijuus ei ole ikään sidottu, mutta lasten yhteiskunnallinen asema eroaa aikuisen asemasta. Kuten muussakin varhaiskasvatuksen toiminnassa, tulee kasvattajan huomioida lapsen ikä ja kehitystaso osallisuutta lisättäessä. Kehityksen, kasvun ja kasvatuksen rinnalle on tullut ymmärrys lapsen kyvystä olla aktiivinen toimija omassa arjessaan ja elämässään (Koivula ym. 2017, 42).

Toimijuus määritellään useasti tavoitteellisuudella ja omien aikomusten tunnistamisen kautta, mutta lasten syy-seuraussuhde ei ole vielä riittävä tämän tekemiseen. Lapsi saa kuitenkin toimillaan aikaan seurauksia ja tuloksia, joten hänet voidaan lukea toimijaksi. (Koivula ym. 2017, 36) Kasvattajilla on valta ohjata lasta toimijana. Heidän on tiedostettava valtasuhteet ja oma roolinsa lasten osallisuudessa, että he mahdollistavat tai vaikeuttavat lasten toimijuutta, eli heillä on valta lasten osallisuuteen. Lapsen toimijuus on tilanteellista, ja tutkimuksen mukaan lapsen taito neuvotella kasvattajan kanssa vaikuttaa lapsen asemaan ryhmässä, eli lapsen valmius olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa vaikuttaa mahdollisuuteen osallistua oman arkensa suunnitteluun (Koivula ym. 2017, 43.)

Osallisuutta päiväkodissa voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Yksi näkökulma on yhteiskuntapoliittinen, kuinka paikallisesti ja valtakunnallisesta tehdyt päätökset vaikuttavat lapsen osallisuuteen. Poliitiikan vaikutus ei ole pelkästään hallinnollinen, vaan vaikutus näkyy myös lapsiryhmissä. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita ryhmäkoot. Yli 3-vuotiaiden ryhmässä voi olla enimmillään 24 lasta, joka on määrällisesti paljon. Kasvattajille tulee haasteeksi, ehtivätkö he nähdä kaikki lapset vai hukkuvatko

hiljaisimmat massaan. Henkilöresurssien tiukentamiset ja ryhmäkoon suurentamiset ovat tehneet osallistamisesta hankalampaa, samalla kun varhaiskasvatussuunnitelmaa velvoittaa päiväkotaja lisäämään lasten osallisuutta (Koivula ym. 2017, 32.)

Osallisuus voi olla myös sitä, että lapsi saa mahdollisuuden kertoa huolistaan ja toiveistaan, jolloin saadaan aikaiseksi laadukkaampaa varhaiskasvatusta ja lapsi saa mahdollisuuden vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsen kyky ilmaista mielipiteitään ei ole täysin ikään sidottu, vaan se riippuu myös lapsen omista kokemuksista. Harjoittelemalla omien mielipiteiden äänen kertomista ja vuorovaikutusta kasvattajan kanssa, saadaan aikaiseksi lapselle myönteinen kierre onnistumisista ja vaikuttamisesta. Tämä toki vaatii vastavuoroista luottamusta. Neuvottelemalla saadaan aikaan sitoutumista ja lapsi oppii vastavuoroista dialogia, kun taas käskemällä nämä eivät toteudu (Koivula ym. 2017, 43.)

Lapsen näkökulmat voivat poiketa aikuisen näkökulmista, joten se haastaa kasvattajaa pohtimaan omaa tulkintaansa ja lähtökohtiaan. Osallisuus on osittain lapsen kuulemista, mutta kasvattaja ei saa unohtaa osallistaa lasta myös päätöksentekoon. Lapsen on hyvä olla mukana läpi koko prosessin, varhaisen vaiheen suunnittelusta loppuarviointiin asti. Osallisuus vaatii kasvattajalta joustoa ja vahvaa osaamista kytkeä pedagogiset tavoitteet toimintaan, jonka lapset tuntevat omakseen. Dokumentointi vahvistaa osallisuuden myönteistä ilmapiiriä, kun voidaan palata muistelemaan asioita ja projekteja, joita lapset ovat toteuttaneet (Koivula ym. 2017, 80.)

Kokemukset osallisuudesta vahvistavat yhteenkuulumisen tunnetta, hyväksytyksi tulemistä sekä iloa ja ylpeyttä oman ryhmän onnistumisesta. Viiden eri tekijän voidaan katsoa vaikuttavan osallisuuteen:

- 1) Kielelliset tekijät. Ryhmän yhteinen kieli, jolla kommunikoidaan, tullaan kuulluksi, saadaan tietoa ja neuvotellaan.
- 2) Tieto. Riittävä tieto aiheesta, tilanteesta ja ympäristöstä. Ymmärretään toimintaa ja ympäristön tapaa toimia.
- 3) Materiaaliset resurssit. Tilat, välineet, niiden saatavuus ja kuka niistä päättää.
- 4) Oikeanlainen tunnetila, johon vaikuttaa onnistuneet osallisuuden kokemukset.
- 5) Perusluottamus. Lapsi kokee tulleensa ymmärretyksi (Koivula ym., 2017, 46-50.)

Kun mietitään tapoja osallistaa lapsia ja ottaa heitä mukaan päättämään omaa arkea koskevia asioita, tulee muistaa, että osallisuuteen kuuluu myös mahdollisuus kieltäytyä. Osallisuutta ei myöskään virheellisesti saa tulkita ylhäältä tulevana käskynä, vaan se on yhdessä tekemistä (Koivula ym. 2017, 46-50.)

3.2 Taidekasvatuksen määrittelyä varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelmassa puhutaan taidekasvatuksesta spontaanina ja ennalta suunniteltuna toimintana. Taidekasvatus on laaja yläkäsite taiteelliselle ilmaisulle, jonka alle mahtuu monta eri ilmaisun muotoa. Interventioissa käytettiin eri taidekasvatusmuotoja, jonka avulla lisättiin osallisuutta luovan leikin kautta (Koivula ym. 2017, 114.)

Taidekasvatus on luovaa leikkiä, koska jokainen ilmaisun muoto perustuu leikin periaatteisiin. Leikki on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimimisen ja kokemisen tapa, joka muovaa lapsen persoonaa. Kannustamalla uusiin erilaisiin leikkeihin tuetaan lapsen kehitystä ja lisätään lapsen kokemuksia. Sosiaalinen ja kognitiivinen kehitys ovat erottamattomat, joten leikki on tärkeässä asemassa molempien alueiden kehityksen kannalta. Leikin sisältö on toissijaista, koska sisältöä tärkeämpää on vuorovaikutus ja yhteinen toiminta. 3-4 vuotiaat nauttivat toisten kanssa leikkimisestä ja he osaavat jo leikkiä aidosti yhdessä sen sijaan, että leikkisivät vierekkäin. Näissä leikeissä tapahtuu konflikteja, joiden ratkominen on tärkeä osa kehitystä. Leikkivää lasta on hyvä havainnoida, koska leikin aikana voi tehdä paljon huomioita eri kehitysalueista (Koivula ym. 2017, 125-127.)

Vygotskin mukaan leikki on kehityksen sosiaalinen tilanne, jossa leikin onnistuakseen tarvitaan fyysinen työkalu (väline) ja psykologinen työkalu (kieli). Leikki, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhden tai useamman henkilön kanssa muodostaa lähikehityksen vyöhykkeen. Tähän tarvitaan ohjattava, joka esittää kysymyksiä, asettaa haasteita ja antaa palautetta sekä ohjaaja, joka muotoilee tietonsa uudelleen ja vastaa ohjattavan kysymyksiin. Ohjaaja voi olla vertainen tai aikuinen, mutta on kuitenkin osaavampi henkilö. Lähivyöhyke oppimisessa ymmärretään lapsen rooli aktiivisena osallistujana omassa oppimisessaan (Koivula ym. 2017, 106.) Kieli on tärkeä väline leikkeihin. Lapsille, jotka pitävät kirjoista lue- taan enemmän ja tällöin myös kielellinen kehitys on paremmin tuettu (Koivula ym. 2017, 128).

3.2.1 Fyysinen aktiivisuus varhaiskasvatuksessa ja hienomotoriset taidot 3-5-vuotiailla

Fyysinen aktiivisuus on lapselle luonnollinen tapa tutkia maailmaa. Fyysisen aktiivisuuden kautta lapsi oppii ympäristöstään ja omasta kehostaan sekä motorisia taitoja. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan

lihasten tahdonalaista liikkumista, jossa kulutetaan enemmän energiaa kuin levossa. Tiedetään, että varhaislapsuuden fyysinen aktiivisuus luo perustaa tulevaisuudelle. Se vaikuttaa vielä aikuisiällä ylipainon ehkäisyyn, luiden vahvistumiseen sekä edistää motoristen taitojen lisäksi psykologisten ja sosiaalisten taitojen kehitystä. Nykyiset elämäntavat passivoivat lapsia, mikä näkyy motoristen taitojen kehityksessä (Koivula ym., 2017, 125-142.)

Lapsen fyysinen kehitys on nopeaa, mutta useasti kömpelöä. Tarvitaan paljon toistoja uuden taidon omaksumiseen. Sukupuolten välisiä eroja on havaittavissa motorisessa kehityksessä. Pojille ominaisempaa on pallonkäsittely ja tytöille tasapainoilu, ja nämä taidot ovat kytketty omaehtoiseen leikkiin. Lapsen luontainen fyysinen aktiivisuus vähenee iän myötä ja kasvattajan on huolehdittava riittävästä liikunnasta. Lapsi tarvitsee suositusten mukaan kolme tuntia liikuntaa päivässä, mikä ei välttämättä päiväkotipäivän aikana toteudu. Jokaiselle lapselle voi löytää ominaisen tavan olla fyysisesti aktiivinen. Kasvattajan tulee huomioida fyysiset ja psykososiaaliset tekijät aktiviteettejä keksiessä. Fyysiset leikit voidaan toteuttaa ryhmänä (Koivula ym. 2017, 125-142.)

Bronfenbrennerin sosioekologisen mallin mukaan fyysiseen aktiivisuuteen vaikuttaa ympäristö. Fyysinen ympäristö eli päiväkodin tilat vaikuttavat siihen kuinka paljon lapset pystyvät liikkumaan sisätiloissa, ja ulos tehdyt ratkaisut ja välineet vaikuttavat siihen, minkälaista fyysistä toimintaa lapsi voi ulkona toteuttaa. Myös päätöksenteko ja kasvattajat ovat avainasemassa lapsen fyysiseen aktiivisuuteen (Koivula ym., 2017, 125-142.) Varhaiskasvatuslaki korostaa lasten oikeutta suunniteltuun ja monipuoliseen varhaiskasvatukseen, joka sisältää kasvattamisen liikkumaan liikunnan avulla. Varhaiskasvatussuunnitelma taas määrittelee kasvattajien tehtäväksi suunnitella päivän sisältö niin, että lapsi pääsee liikkumaan eri tilanteissa

Hienomotoriset taidot kehittyvät lapsella nopeasti vuosi vuodelta. Kolmevuotias harjoittelee kynäotetta ja osaa napittaa paitaa. Neljävuotias oppii piirtämään ihmisen, jolla on vartalo, kun vielä kolmevuotiaana piirustus oli pääjalkainen. Kolmevuotiaan taito piirtää ympyrä kehittyi nelivuotiaana taidoksi piirtää mallista neliö ja leikata se saksilla. Viisivuotias osaa jo pitää kynää oikein, ja kätisyys on tällöin vakiintunut. Neliön piirtäminen kehittyi kolmion piirtämiseksi (Koivunen ym. 2015, 160-161). Nämä taidot eivät kuitenkaan kehity ilman harjoittelua, joten kasvattajan on suunniteltava tuokioita näitä taitoja tukemaan.

3.2.2 Tutkivan oppimisen määrittelyä

Lapset ovat syntymästään uteliaita, ja heille luonnollinen tapa oppia on tutkimalla ympäristöään. Kasvattaja voi tukea tätä luonnostaan tulevaa ominaisuutta ohjaamalla lasta tutkimaan. Varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää tutkimista osana arkea. Tutkiva oppiminen aloitetaan kysymyksestä, ja kysymys saisi mielellään tulla lapselta itseltään, mutta kysymyksen esittäjä voi myös olla kasvattaja. Etsimällä kysymykseen vastausta saadaan aikaiseksi enemmän kysymyksiä ja lisää tutkittavaa. Tutkiva työskentely on oman toiminnan kautta ajattelemista. Ryhmässä tutkiminen tuo enemmän näkökulmia ja vuorovaikutuksessa toisiinsa saadaan tuotettua enemmän tietoa tutkittavasta aiheesta (Koivula ym. 2017, 31)

Tutkiminen on ympäristön ymmärtämistä ja ymmärryksen lisäämistä. Lapsen havainnoidessa uusia asioita sovittaa hän ne jo olemassa olevaan tietoon ja lisää sitä kautta omaa ymmärrystään. Tutkimisen kautta omaksutaan tietoa, opitaan taitoja ja tuetaan lasta myönteisten asenteiden kehittymiseen. Tutkiminen ei kehitä pelkästään yhtä osa-aluetta lapsen kehityksessä vaan useampaa yhtäaikaaisesti. Matemaattiset valmiudet kehittyvät oli tutkimisen kohde mikä tahansa. Tutkiminen voi olla yhteisöllinen prosessi, mutta jokainen yksilö ryhmässä tuottaa tutkimisessa henkilökohtaista tietoa (Hujala ym. 2016, 182-196.)

3.2.3 Taiteen määrittelyä varhaiskasvatuksessa

Taiteen yksi keskeisistä tehtävistä on antaa lapselle mahdollisuus ilmaista sisäistä maailmaansa toisen kanssa. Vaikka lapsi maalaisi yksin, tuo hän toisten nähtäville sen, mitä hänen sisällä tapahtuu. Tämä voi tapahtua hiljaisuudessa tai dialogissa toisen kanssa. Taidetta ryhmässä tekemällä voivat lapset samalla jakaa kokemuksiaan sanoittamalla. Kokemus taiteen tekemisestä voi olla tärkeämpää kuin lopputulos (Hujala ym. 2016, 114-116.)

Taidetta tehdessä ovat vaarana kasvattajan omat ennakkoluulot ja maku, jotka voivat ohjata prosessia kasvattajan mieltymysten mukaisesti. Kasvattajan ymmärrys omista asenteistaan taidetta kohtaan on tärkeää ohjaustilanteissa. Kasvattajan on tiedostettava, kuinka paljon vapauksia hän antaa lapselle taiteen tekemisessä ja kuinka paljon hän ohjaa prosessin aikana. Prosessin tärkeyden ymmärtäminen ja lopputuloksen toissijaisuuden hyväksyminen saa aikaan laadukkaampaa varhaiskasvatusta. Lapsi on avoin taiteelle ja sen kokemiselle, mutta kasvattaja saattaa tiedostamatta vähätellä lapsen osaamista ja ymmärrystä taiteesta. Taiteen kokeminen on ikärajatonta, eikä siihen vaadita erityistä osaamista, koska jokainen

yksilö kokee sen omalla tavallaan. Taiteen tärkein tehtävä on tarjota tapa tutkia maailmaa ja ilmaista itseään (Hujala ym. 2016, 120-122.)

4 INTERVENTIOT

Interventiot toteutettiin Hakalahden päiväkodin 3-5-vuotiaiden ruotsinkieliseen ryhmään. Interventiot olivat ennalta suunniteltu ja esitelty ryhmän lastentarhanopettajille yhteisessä tapaamisessa. Sain myös tilaisuuden ohjata lastentarhanopettajia interventioiden aikana, antamalla heille työtehtäviä ja heille mahdollistui samalla tilanne havainnoida ryhmää ulkopuolisen vetämänä. Heti ensimmäisessä interventiossa sain huomata, ettei kaikki toteudu suunnitelman mukaan vaan jouduin heti poikkeamaan suunnitelmasta, jotta toteutus olisi mahdollisimman sujuvaa.

Osallisuuden lisäämisessä keskityin viiteen eri tekijään: yhteisen kielen löytämiseen, riittävän tiedon tuottamiseen, materiaalien resurssien mahdollistamiseen, oikeanlaisen tunnetilan luomiseen ja perusluottamuksen luomiseen. Annoin myös jokaiselle mahdollisuuden kieltäytyä osallistumasta toimintaan tai päätöksentekoon, jotta osallisuuden periaate toteutui. (Koivula ym. 2017, 46-50.)

Interventiot aloitettiin heti tutkimusluvan saatua syyskuun alkupuolella ja ne pidettiin viitenä peräkkäisenä perjantaina. Viimeinen interventio pidettiin lapsen oikeuksien päivänä Kokkolan kaupunginkirjastossa.

	Lapsi	Kasvattaja	Minä
Tutustumiskäynti	Etäältä tutustuminen, ei enää vieras ihminen	Keskustelu projektista ja sen etenemisestä	Ryhmän dynamiikan havainnointi
Askartelu	Silmä-käsi-koordinaatio	Mahdollisuus havainnoida ryhmää etäältä	Yksilöohjaus
Karkeamotoriikka	Kehonhallinta ja eri ruumiinosat	Uusia ideoita sisällä liikkumiseen	Suunnitella pedagogisesti mielekästä toimintaa
Tutkiminen	Värit ja oman vuoron odottaminen	Olemassa olevan tutkimisen vahvistaminen	Joustamisen tärkeys varhaiskasvatuksessa
Taide	Yhteistä määränpäättä kohti työskentely	Apua yhteishengen luomisessa	Taiteen prosessin merkityksen oppiminen

TAULUKKO 1. Taidekasvatusprojektin hyödyt

4.1 Tutustuminen ja ryhmän havainnointi

Ensimmäisessä interventiossa olin suunnitelman mukaan tarkkailijan roolissa ja käytin ajan ryhmän havainnoimiseen. Esittelin itseni ja kerroin ryhmälle tulevien viikkojen ohjelmasta. Käytin sanapilveä dokumentoinnin välineenä ja esittelin tämän käytön myös kasvattajille. Sanapilven avulla sain kerättyä lasten ajatuksia ja sen avulla lasten osallistaminen oli helpompaa, koska sain kerättyä asiat reaaliajassa sen sijaan, että ne olisivat jääneet muistin varaan. Sanapilvi helpottaa myös työskentelyä ryhmässä, koska tuokion vetäjän ei tarvitse keskittyä muistamaan lasten sanomisia, vaan toinen aikuinen kirjaa ne ylös.

Suunnitelmassa oli, että teen muistiinpanoja, joiden avulla jaan seuraavan intervention pienryhmät. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, koska muutamassa tunnissa en saanut kerättyä tarpeeksi tietoa siitä, miten ryhmät kannattaisi jakaa. Ajatuksena oli jakaa ryhmät sillä tavalla, että pienryhmissä olisi sekoitettuna lapsia, jotka eivät yleensä leikkineet toistensa kanssa. Otin avuksi ryhmän kasvattajat, joiden avustuksella sain tehtyä järkevän ryhmäjaon.

Omat havainnot olivat pääasiassa ryhmän hyvästä dynamiikasta ja kuinka tarkkaavaisia he olivat aamupiirissä. Jokainen kuunteli tarkasti ja hiljaa, eikä levottomuutta ollut havaittavissa. Muutama lapsi oli enemmän esillä kuin toiset ja muutama oli täysin hiljaa koko aamupiirin ajan.

Kasvattajat kertoivat ryhmästä ja sen sisäisestä vuorovaikutuksesta. Vaikka ryhmä oli uusi ja osa lapsista oli aloittanut vasta edeltävällä viikolla, vaikutti ryhmä toimivalta. Suurin osa lapsista oli helposti löytänyt jonkun, jonka kanssa leikkiä eikä kukaan ollut jäänyt täysin yksin. Ryhmästä löytyi myös niitä, jotka halusivat leikkiä yksin ja heille suotiin se mahdollisuus.

4.2 Kirjainten askartelu ja saksilla leikkaaminen

Pidin aamupiirin lapsille oman suunnitelmani mukaan enkä käyttänyt lapsille tuttua mallia, kuten lauluja tai loruja, vaan etenimme keskustelun kautta. Lapset olivat jännittyneitä ja olin selkeästi uusi ihminen talossa, vaikka he olivat minut kerran jo nähneet. Käytin ujoa käsinukkeä, jolla oli vaikeuksia uskaltaa

tulla ulos laukustaan. Kerroin lapsille, että käsinukke ujustuttaa uusi tilanne ja lähdimme yhdessä pohtimaan mitä, voisi tehdä, jotta nukke uskaltaisi paremmin tulla mukaan. Tähän en ollut varannut valmiita vastauksia, vaan annoin lasten itse keksiä kaikki. Lapset ehdottivat, että nukke otetaan mukaan leikkiin ja hyvänä leikkinä voisi toimia hippa. Trampoliinilla hyppimistä ehdotettiin myös. Yhtenä ehdotuksena oli omien nimien kertominen, jota lähdimme toteuttamaan leikkaamillani aakkossabluunoilla.

Olin varannut mukaan jokaisen lapsen alkukirjaimesta sabluunan. Lähdin näyttämään niitä yksi kerrallaan ja jokainen lapsi osasi nimetä oman alkukirjaimensa. Osa tiesi nimensä kaikki kirjaimet. Lapset osallistuivat innokkaasti ja odottivat kovasti omaa kirjaintaan. Nukella oli paljon helpompi jo vilkutella lapsille esittelyn jälkeen, heidän ideansa oli toiminut loistavasti. Koin kuitenkin itse nukken huonoksi, koska iso osa lapsista suhtautui siihen välinpitämättömästi. Se ei tuottanut haluamaani tulosta siitä, että lapset sitoutuisivat paremmin, jos saisivat ulkoistaa ujuden nukkeen ja keksisivät sen ujudelle ratkaisua, eikä ujousta tarvitsisi peilata itseensä. Kokemukseni mukaan olisi ollut ehkä parempi puhua vain suoraan ujoudesta kehenkään viittaamatta. Olisin myös jättänyt itse esittelemättä, mitä ujous on, ja olisin antanut lasten määrittää ujuden. Kasvattajat pitivät kirjaa lasten sanomisista sanapilven avulla. He kirjasiivat lyhyesti lasten tekemiä huomioita ja sain sanapilven mukaani lähtiessäni.

Yksi pienryhmä lähti ulos ja kaksi ryhmää jäi sisälle, joista toinen jäi leikkimään ja toinen askartelemaan. Lapset piirsivät oman alkukirjaimensa sabluunaa käyttäen ja leikkasi sen. Osalle saksien käyttö oli helppoa, ja toiset tarvitsivat enemmän apua. Harjoiteltiin silmä-käsi-yhteistyötä, ja kirjaimen valmistuttua sai lapsi kiinnittää sen seinään. Olin tehnyt kasvattajien (4 kpl) kirjainta jo valmiiksi ja kiinnittänyt ne kukan keskiosaksi, ja lapset saivat liittää omansa terälehdiksi. Kaikkien kirjainten avulla saatiin tehtyä hieno kukka. Kolmevuotiaan taito piirtää ympyrä kehittyi nelivuotiaana taidoksi piirtää mallista neliö ja leikata se saksilla. Viisivuotias osaa jo pitää kynää oikein ja kätsyys on tällöin vakiintunut. Neliön piirtäminen kehittyi kolmion piirtämiseksi (Koivula ym., 2015, 160-161.) Kaikki lapset eivät olleet paikalla, joten kasvattajat auttoivat askarteluissa myöhemmin. Interventio toteutui alkuperäisen suunnitelman mukaan eikä yllätyksiä tullut vastaan.

4.3 Liikkumista sisätiloissa

Pääsin ihastelemaan ryhmän tekemää kokonaista aakkoskukkaa ja sitä kuinka hieno siitä oli tullut, kun jokainen oli laittanut oman kirjaimensa siihen. Aamupiirissä minulla oli laukussa suunnitelman mukaan käsinukke, mutta olin jo edeltävässä interventiossa kokenut sen epäonnistuneeksi ja päätin jättää sen

vähälle huomiolle, mutta otin sen kuitenkin piiriin mukaan. Kasvattajille jäi tärkeä rooli sanapilven käyttäjinä, koska aamupiirin aikana oli tarkoitus saada suunniteltua seuraavan intervention teema lasten avulla. Heti alkuun yksi lapsi kysyi, leikintäänkö tänäänkin aakkosilla. En ollut tätä suunnitellut, mutta minulla oli sabluunat edelleen laukussa mukana, niin päädyin harjoittamaan osallisuuden lisäämistä siinä hetkessä päivän teeman mukaan eli liikuntaa. Arvoin vuoron perään kirjaimia laukusta ja annoin jokaiselle kirjaimelle tehtävän lattialle. Esimerkkeinä: istu jalat ristissä, istu polvillaan, makoile selällään. Lapset toteuttivat näitä innokkaasti ja kasvattajien avustamana ohjasimme lapsia oikeaan asentoon. Hyvän alkulämmittelyn jälkeen pyysin lapsia takaisin penkeille istumaan.

Enää en ollutkaan niin uusi talossa, eli lasten vieraskoreus oli kaikonnut ja innostava aloitus tuokiolle sai lapset rauhattomiksi. Yritin saada lapsia rauhoittumaan, jotta pääsisimme keskustelemaan, mitä voisimme tutkia seuraavalla viikolla. Sain koottua ryhmää hiukan, mutta rauhattomuus jatkui edelleen. Keskustelu onnistui kohtalaisesti. Ensimmäiseksi ehdotukseksi tuli viikonloppu, josta toinen lapsi intoutui kertomaan, että viikonloppuna voi tulla lunta. Lumesta inspiroituneena tuli ehdotuksia joulupukista ja nousi keskustelu siitä, millä joulupukki oikein kulkee talosta taloon. Joululahjat olivat seuraava aihe ja yritin saada ohjattua keskustelun joulusta johonkin muuhun. Joku ehdotti eri värisiä lehtiä, joita oli piha pullollaan. Samalla joku toinen muisti, että pihalla on myös kiviä. Kun alettiin puhumaan asioista, joita löytyy ulkoa, palattiin taas takaisin lumeen ja kylmään sekä lumienkeleihin. Ympyrä oli mielestäni sulkeutunut, kun palasimme taas alkuperäiseen ehdotukseen ja päätin keskustelun siihen.

Seuraavana vuorossa oli sillan rakentaminen käsinukelle. Yksi lapsi kerrallaan ohjattiin selälle makaamaan, toinen toisensa jälkeen, ja saimme rakennettua pitkän sillan, jota pitkin käsinukke pääsi kulkemaan eteiseen. Tässä tarvittiin jokaisen apua, jotta sillasta tulisi tarpeeksi pitkä. Tarkoituksena oli harjoitella karkeamotorisia taitoja ja kuullun ymmärtämistä sekä tuoda liikunta päiväkodin sisätiloihin, koska fyysinen aktiivisuus on lapsille luonnollinen tapa tutkia maailmaa ja luo perustaa tulevaisuudelle. Sisätiloissa vietetään suurin osa päivästä, ja nykyiset elämäntavat passivoivat lapsia yhä enemmän, joten fyysisten aktiivisuuden tuominen sisätiloihin on tarpeellista, jottei motoristen taitojen kehitys viivästy ja, jotta saadaan kolmen tunnin päivittäinen liikuntasuositus täytettyä (Koivula ym., 2017, 125-142.)

Ympäristö vaikuttaa aktiivisuuteen, mutta luovuudella saadaan ympäristöön sopivaa liikkumista (Koivula ym. 2017, 125-142). Kasvattajien avustamana ohjasin jokaista lasta erikseen, koska käsitteenä ”selälle makaamaan” oli haastava usealle lapselle. Fyysinen aktiivisuus terminä täyttyi jo tässä, koska se on lihasten tahdonalaista liikkumista. Moni pisti makaamaan mahalleen, ja sitten mietimme yhdessä, kuinka

se selällään makaaminen tapahtuikaan. Tietoperustan mukaan tarvitaan paljon toistoja, jotta lapsi oppii uuden taidon, ja tämä näkyi interventiossa.

Lapset eivät yllätykseni matkineet toisiaan, vaikka oikeassa asennossa makasi jo useampi lapsi ja vaikka he olivat nähneet minun ohjaavan jo monta lasta oikeaan asentoon, vaan menivät kuitenkin mahalleen makaamaan. Tämä oli haastava tehtävä suurimmalle osalle, mutta kaikki tuntuivat nauttivan, varsinkin siinä vaiheessa, kun käsinukke hyppeli heidän ylitseen. Tästä löytyi osalle tapa liikkua, joka oli juuri heille ominainen. Teimme uuden sillan eteisestä takaisin osastolle, tällä kertaa makoillen mahallaan. Tällä kertaa suurin osa lapsista pääsi heti oikeaan asentoon ja silta muotoutui huomattavasti nopeampaa. Sanapilveen tarttui ”me autamme toisiamme”, joka piti hyvin paikkansa, koska jokaisen ohjattavan kohdalla joku lapsista auttoi kaveriaan miettimään missä se selkä nyt oikein sijaitsi tai miten selälleen mennään.

Suunnitelmassa oli, että kerään lapsilta ajatuksia siitä, mitä mukavaa voi toiselle sanoa, ja näistä teen sitten hyvänmielenlappuja, joita jaan seuraavalla kerralla kaikille lapsille satunnaisesti. Sitä kautta olisi voinut vahvistaa lasten keskinäistä vuorovaikutusta, lapset olisivat nähneet, kuinka kauniisti he toisistaan puhuvat. Tämä oli kuitenkin lapsille liian haastavaa. Yritin muotoilla kysymyksen monella eri tavalla, esim. ”mitä voi sanoa toiselle, että tulee hyvä mieli?” tai ”minkälaisia kivoja asioita on mukava kuulla”. En onnistunut löytämään tähän tarpeeksi hyvää ilmaisutapaa, joten jäin ilman vastauksia. Päätin jättää nämä laput kokonaan välistä, koska jos lauseet olisivat tulleet minulta lasten sijaan, ei lapuilla olisi ollut enää samanlaista sisältöä tai tarkoitusta.

4.4 Värien oppimista tutkimalla

Suunnitelman mukaan käsinukke olisi jo niin rohkea, että pystyisi avaamaan aamupiirin. Olin kuitenkin kokenut nuken vastaanoton niin nihkeäksi, että jätin sen laukkuun. Olin joutunut miettimään tutkittavaa aihetta paljon, sillä lapset toivat toiveissaan pääasiassa esille talven ja lumen, eikä sen tutkiminen loka-kuun alussa ollut helposti toteutettavissa. Alun perinkin olin ajatellut tuoda tutkimisen ulos, koska kaikki muut interventiot oli toteutettu sisällä ja olin edelleen samaa mieltä. Keskustelussa oli onneksi nousut esille syksyiset lehdet, joka olisi helppo toteuttaa, koska päiväkodin pihasta löytyi vaahteranlehtiä kaikissa eri väreissä. Suunnittelin tuokion siten, että lapset keräisivät eri värisiä lehtiä ja muita luonnosta löytyviä esineitä. Lajittelisimme ne sitten värien mukaan, eli pääsisimme tutkimaan ympäristöä lapselle

luonnollisella tavalla. Olisimme tutustuneet eri kasvilajeihin ja väreihin tutkimalla, ja käyttäneet tutkimuskysymyksenä: mitä värejä luonnosta löytyy?

Perjantain koittaessa olikin myrsky täydessä voimassaan, emmekä voineet mennä turvallisesti ulos. Vaihtoehtoina oli siirtää interventioita toiselle päivälle, joka ei sopinut kalenteriin kenenkään osalta, tai vaihtaa paikkaa viimeisen intervention kanssa, mikä ei ollut järkevää, koska viimeinen interventio oli suunniteltu niin, että se toimii mittarina jo pidetyille interventioille. Tein ratkaisun, että tutkitaan värejä sisällä.

Keräsin valmiit nimilaput kaikista paikalla olleista lapsista ja pidimme aamupiirin. Arvoin hatusta kaksi lasta, jotka saivat yhdessä etsiä annetun värin sisätiloista. Tutkimuskysymys oli: mistä tämä väri löytyy? (Hujala ym. 2016, 182196). Ensimmäistä paria rohkaistiin ottamaan toista kädestä kiinni ja lähteä yhdessä etsimään, heidän ensiksi lähdettyä eri puolille huonetta. Tämän jälkeen jokainen pari teki juuri näin kenenkään ohjaamatta. Kaikki värit löytyivät ja joitakin pareja ryhmä auttoi, jos ei oikeaa väriä alkanut löytymään. Lapset odottivat jännittyneenä omaa vuoroaan ja tarttuivat innokkaasti tehtävään. Jokainen lapsi sai yksilöllisen oppimisprosessin, vaikka tutkimme yhteisöllisesti. Jälkiviisaana olisin pysähtynyt enemmän jokaisen värin kohdalle ja olisimme yhdessä miettineet enemmän jatko kysymyksiä, mutta olin kuitenkin tyytyväinen nopeasti toteutettuun vaihtoon, joka on kasvattajalta edellytetty kyky osallisuuden lisäämisessä. Sanapilven käyttö jäi vahingossa pois tästä interventiosta.

4.5 Teosten tekeminen taidenäyttelyyn

Viimeisenä interventiona päiväkodin sisällä oli taiteen luominen. Päiväkotiin tullessa mietimme kasvattajien kanssa sopivat kolmen hengen ryhmät. Pyrimme saamaan pienryhmät sellaisiksi, että ryhmässä ei olisi parhaita ystäviä, ja siten, että pienryhmässä olisi kehityksellisesti eri tasoisia lapsia. Tässä annoin kasvattajille vapaat kädet, koska heiltä löytyi tästä paljon enemmän tietoa ja osaamista. Ryhmänjako onnistui todella hyvin. Kaikissa ryhmissä oli kolme lasta. Kolme oli sinä päivänä poissa, eli he muodostivat yhden ryhmän ja tekivät taideteoksensa myöhemmin. Alkuperäisessä suunnitelmassa oli, että havainnoinkin kautta löydän hiljaisimmat lapset, ja he saavat valita itselleen ryhmän. Päädyin kuitenkin tekemään valmiit ryhmät, koska hiljaisimmille lapsille tämä olisi voinut olla liian haastava tehtävä.

Tutuksi tulleen aamupiriin avulla kysyin lapsilta, mitä kaikkea olimmekaan tehneet. Ensimmäiseksi mainittiin värien etsiminen, joka oli tapahtunut edeltävällä viikolla. Toiseksi mainittiin kirjaimien teko, joka

oli ollut toisessa interventiossa. Viimeiseksi mainittiin sillan tekeminen. Nämä kaikki kirjattiin sanapilven avulla. Seuraavaksi lähdimme miettimään, mitä taide tarkoittaa, ja vastaukseksi sain, että se tarkoittaa kuvien maalaamista. Kerroin lapsille, että juuri sitä me olisimme tekemässä. Alustin tulevaa tehtävää kertomalla siitä, että jokaisen ryhmän tulisi miettiä yhdessä, mitä lähtevät maalaamaan, koska tällä kertaa aikuiset eivät kerro valmista aihetta. Tässä toteutui varhaiskasvatussuunnitelman määritelmä taidekasvatuksesta, koska interventio oli ennalta suunniteltu, mutta prosessi itsessään oli spontaania.

Palautteen otin viimeiseksi. Kysyin, oletteko tykänneet näistä tuokioista, ja kaikki vastasivat kyllä. Aamupiirin alussa olimme kerranneet kaikki interventioiden sisällöt, joten uskalsin luottaa siihen, että jokainen muistaa mitä olimme tehneet ja kysyin, mikä oli ollut paras tuokio. Enemmistö vastasi ja valitsi sillan rakentamisen. Muutama ei sanonut mitään.

Työskentelin yhden pienryhmän kanssa kerrallaan. Jokaiselle ryhmälle annoin yhden A3-paperin, pensseleitä ja maaleja. Alkuperäisessä suunnitelmassa oli sormivärien käyttö, mutta työskentelyn nopeuttamiseksi ja värioppia tehostaakseni päädyin pensseleillä maalaamiseen. Istuimme ensiksi pienryhmän kanssa alas ja avasin keskustelun siitä, mitä ajatuksia lapsilla on. Ideoita tuli nopeasti ja muistutin välillä, että taideteos on yhteinen ja, että heillä on vain yksi paperi käytettävissä. Puolet päätyi maalaamaan yhteistä teemaa ja puolet taas maalasi paperille eri asioita, mutta yhteisymmärryksessä. Jokainen lapsi pääsi ilmaisemaan omaa sisäistä maailmaansa ja sanoittamaan kokemuksiaan pienryhmässä. Epävarmoja lapsia kannustin ottamaan pensselin käteen ja aloittamaan rohkeasti maalaaminen, ja uskaltautuessaan he saivat uusia kokemuksia, jotka tukivat heidän kehitystään. Välillä syntyi konflikteja, jotka lapset osasivat itse purkaa (Hujala ym. 2016, 114-116.)

Prosessi oli luovaa leikkiä. Osan prosessi tapahtui täydessä hiljaisuudessa muutamaa ohjeistusta kanssamaanilarille lukuun ottamatta, ja toiset taas keskustelivat koko maalaamisen ajan (Hujala ym. 2016, 114-116). Perusvärit löytyivät kupeista, mutta lapset saivat pyytää haluamaansa väriä, joka sitten sekoitettiin miettimällä, mitä värejä pitää yhdistellä. Keräsin sanapilven avulla lapsissa prosessin aikana heränneitä ajatuksia, ja lopuksi lapset miettivät yhdessä, mikä teoksen nimi voisi olla. Henkilökunnan loppuarvio ryhmän kehityksestä tapahtui keskustelemalla.

4.6 Taidenäyttely ja pehmolelujen yökylä kirjastolla

Aikaisin maanantaiaamuna kävin pystyttämässä taidenäyttelyn Kokkolan kaupunginkirjaston aulaan. Olin jo aikaisemmin kehystänyt taideteokset, joten ne olivat valmiit ripustettavaksi. Lisäksi olin tulostanut selosteen, taideteoksien nimilaput ja lasten mietteitä, jotka lisäsin teosten alle. Näyttely oli esillä viikon.



KUVA 1. Interventio Kokkolan kaupunginkirjastolla



KUVA 2. Interventio Kokkolan kaupunginkirjastolla

Pehmolelujen yökylästä tein Facebook-tapahtuman hyvissä ajoin ja sitä jaettiin hyvin. Kiinnostuneita oli ennen tapahtumapäivää 83 kappaletta. Molempien tapahtumien mainostaminen oli osa Loistava-viikon mainontaa, joten näkyvyyttä tuli hyvin.

Pehmolelujen yökylän vastaanottopiste oli auki lastenoikeuksienpäivänä 10-18 välisenä aikana. Ennen klo 16:00 oli paikalle tuotu 10 kappaletta pehmolelua. Loppusumma oli kuitenkin 77 kappaletta, joten viimeisen kahden tunnin aikana leluja tuli kaikista eniten. Osa lapsista oli jo toista vuotta tuomassa leluja, ja osalle tämä oli uusi ja jännittävä kokemus. Kerroimme aina pehmolelun tullessa, että annamme sille iltapalaa, lueimme iltasadun ja peittelemme yöksi. Ohjeistimme samalla aikuisia hakemaan pehmolelut seuraavana päivänä lastenkirjojen osastolta.

Aamupäivällä minulla oli yksi apulainen ja illalla hälytin neljä auttamaan. Vaikka olin suunnitellut intervention niin, että aina parinkymmenen pehmolelun jälkeen joku ottaa niistä tilannekuvat, tulostaa ja liittää ne pehmoleluihin kiinni, jäi se haaveeksi, koska suurin osa pehmoleluista tuli samaan aikaan myöhään iltapäivällä. Teimme sitten liukuhihnatyötä niin, että yksi istui ja tulosti samalla, kun muut kuvasivat ja lähettivät valmiit kuvat tulostajalle. Yksi vastaanotti viimeisiä pehmoleluja ja tuli lopuksi sitomaan kuvia kiinni pehmoleluihin. Olimme valmiita muutama minuutti sulkemisajan jälkeen, joten saimme hyvän loppukirin aikaiseksi.

5 TULOKSET

Opinnäytetyön päätehtävänä oli taidekasvatusprojektin pitäminen ja osallisuuden lisääminen ryhmäytymisen avulla, jotka onnistuivat molemmat. Projektin avulla tarjosin lapsille mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöönsä iän ja kehitystason mukaisella tavalla. Interventioiden kautta lapset saivat olla aktiivisia toimijoita omassa arjessaan. En pelkästään kuullut heitä, vaan otin lapset mukaan päätöksentekoon ja he saivat olla aktiivisina toimijoina läpi koko prosessin (Koivula ym. 2017, 38-42)

Omassa toiminnassani tiedostin valtasuhteet ja oman roolini lasten osallisuuden lisäämisessä. Pysin pitämään interventiot mahdollisimman paljon yhdessä tekemisenä ja minimoin ylhäältä tulevien käskyjen määrää. Tämä oli hankalaa, koska helpointa olisi ollut suunnitella itse kaikki valmiiksi ja antaa lapsille valmiit tehtävät (Koivula ym. 2017, 46.) Näin myös poliittisen päätöksenteon vaikutukset suoraan päiväkotiarjessa. Ne näkyivät esimerkiksi suuressa ryhmäkoossa, joka puolestaan vaikeutti kasvattajien mahdollisuutta kohdata jokainen lapsi yksilönä. Osallisuus voi olla sitä, että lapsella on mahdollisuus kertoa omista huolistaan tai toiveistaan, ja tämä vaikeutuu, kun lapsia on monta suhteessa kasvattajiin (Koivula ym., 2017, 46).

Taidekasvatusprojektin avulla pääsivät lapset harjoittelemaan omien mielipiteidensä kertomista ja vuorovaikutusta muiden kanssa. Neuvottelun ja vastavuoroisen dialogin kautta sain lapset sitoutumaan projektiin (Koivula ym. 2017, 46). Toteutin taideprojektin leikin kautta monen eri menetelmän avulla, ja esittelen projektin tuloksia yksityiskohtaisemmin alempana.

Osallisuuden lisääminen ryhmäytymisen avulla on vaikeasti mitattavissa, mutta käytin mittarina omaa ja kasvattajien havainnointia taideinterventiossa. Jokainen lapsi pystyi jakamaan toisen kanssa paperin, johon taidetta tehtiin ja jokainen työskenteli yhteistä päämäärää (taidenäyttely) kohti. Lasten keskinäinen vuorovaikutus oli positiivista ja kannustavaa. Kaikki keskittyivät hyvin tehtävään ja olivat sitoutuneita tuottamaan taidetta yhteiseen näyttelyyn.

5.1 Interventiot päiväkodilla

Päiväkotiryhmään tutustuminen onnistui, koska annoin heille aikaa nähdä minua ilman, että otin isompaa roolia ryhmässä. Olin kuitenkin asettanut liian isot tavoitteet tälle interventiolle, koska olin ajatellut

pystyvänä havaintojeni perusteella jakamaan pienryhmiä. Jälkiviisaana olisi jopa viikon tarkkailu ollut liian lyhyt aika, joten aamupäivä oli aivan liian optimistinen arvio. Annoin tässä kasvattajille isomman roolin, kun ymmärsin, etten itse pysty näillä tiedoilla tekemään hyviä ryhmiä.

Askartelun tavoitteena oli harjaannuttaa käsi-silmä-koordinaatiota, joka toteutui sabluunan ympäri piirtämällä ja leikkaamalla. Nämä taidot eivät kehity harjoittelematta, joten tämä interventio tuki näiden taitojen kehittymistä (Koivula ym. 2017, 160-161.) Samalla sain harjoitella yksilöohjausta esim. saksien pitämisen kanssa. Kasvattajat saivat mahdollisuuden havainnoida etäältä jokaisen lapsen toimista vähemmän tutun henkilön kanssa. Samalla sisällytin kirjaimien oppimisen ja ryhmäytymisen samaan interventioon onnistuneesti. Käsinuken käyttö ei ollut toimiva ratkaisu, mikä johtui osittain siitä, että sen käyttäminen ei tuntunut luonnolliselta. Kaikkea voi harjoitella ja siitä voi tulla luonnollisen tuntuista, mutta en lähtisi enää toteuttamaan interventiota muuta kuin tavalla, joka itsestä tuntuu hyvältä ja on silloin muille vakuuttavan näköistä.

Osallistamisen tietoperusta oli hallussa interventioita toteuttaessa ja siinä korostui kasvattajien kyky pystyä joustamaan hetkessä. Tätä pääsin toteuttamaan, kun lapset rohkeasti kyselivät omia etukirjaimiaan uudestaan, enkä ollut suunnitellut mitään sen kaltaista. Pystyin toteuttamaan tämän siinä hetkessä ja onnistuin sitomaan sen päivän teemaan onnistuneesti.

Karkeamotoriset harjoitukset olivat onnistuneita. Sain kytkettyä motorisen harjoittelun eri kehon osien tunnistamiseen. Tämän intervention avulla toin liikunnan sisätiloihin rauhallisella tavalla, jota kasvattajat voivat tulevaisuudessa halutessaan hyödyntää. Interventio oli todella onnistunut, koska lapset olivat innokkaasti mukana ja sitoutuivat alusta loppuun. Leikin kautta pystyy tuomaan haastaviakin motorisia harjoituksia sisätiloihin. Sain hyvin yhdistettyä fyysisen leikin ja ryhmäytymisen yhteen interventioon. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan on suunniteltava päivän sisältö tavalla, joka mahdollistaa lapsen liikkumisen eri tilanteissa, ja tämä vahvistui intervention avulla. Intervention avulla pystyin toteamaan, että kasvattajien rooli on ratkaiseva siinä, kuinka paljon fyysistä aktiivisuutta sisätiloissa on ja kuinka lapset pääsevät liikkumaan eri tilanteissa (Koivula ym. 2017, 135).

Hyvänmielenlaput oli epäonnistunut kokeilu. Tehtävä oli liian haastava lapsille, eikä tavoitetta (osallisuuden ja ryhmään kuulumisen tunteen lisääminen) voinut saavuttaa ilman lasten omaa osallistumista. Olisin itse voinut tehdä voimaannuttavia lappuja ja jakaa niitä, mutta tällöin olisi tavoite muuttunut eikä se olisi enää vastannut alkuperäistä tarkoitusta.

Tutkimista jouduin muuttamaan viime hetkellä, ja interventioista ei tullut niin hyvä kuin olin ajatellut. Ympäristön muuttaminen sisätiloihin lisäsi laadukkaana intervention toteuttamisen haasteita, mutta interventio toteutui lähes samalla tavalla kuin suunnitelmassa. Tutkittiin värejä, mutta vähän rauhallisemmalla otteella. Ulkona toteutettuna lapset olisivat saaneet liikkua ja juosta pihalla, mutta tässä tilanteessa he istuivat ja odottelivat vuoroaan, joka sekkin on tärkeä taito. Värien tutkiminen onnistui ja sain itse opetella tekemään nopean muutoksen omassa suunnittelussani sekä ajattelussani. Palautteen keräämisessä sain muistuttaa itseäni siitä, että osallisuutta on myös kieltäytyminen osallistumasta. Kaikki eivät kertoneet omaa mielipidettään, mutta heillä on oikeus olla kertomatta. En kuitenkaan tulkinnut tätä epäonnistumisena ryhmäytymisessä vaan muistutuksena siitä, että jokainen on yksilö. Kaikilla oli kuitenkin tarvittavat tieto, jonka avulla voi palautetta halutessaan antaa (Koivula ym. 2017, 46.)

Taiteen tekeminen oli onnistunut kokonaisuus. Jokainen ryhmä pystyi työskentelemään hienosti yhden paperin ympärillä. Ennen interventiota pelkäsin, että tilanteet riitaantuvat, kun lapset yrittävät mahtua yhdelle paperille, mutta he antoivat toisilleen tilaa ja auttoivat tarvittaessa toisiaan. Lopputulos oli sama riippumatta siitä, puhuivatko ryhmät prosessin aikana tai ei, vaikka Vygotskin mukaan leikin onnistumiseen tarvitaan väline ja kieli. Lähikehityksen vyöhykkeessä tapahtunut prosessi vaati selkeästi yhden ohjaajan ja loput olivat ohjattavia, jotta leikki oli onnistunut. Joissain ryhmissä minä toimin ohjaajana, mutta toisissa se oli yksi vertaisista. Kielellisesti lahjakkaat ja temperamentiltaan puheliaat lapset olivat yleensä ohjaajan roolissa. Jokainen lapsi oli kuitenkin aktiivinen osallistuja omassa oppimisessaan. Ryhmään mahtui monta eri näkemystä, mutta he osasivat kuitenkin tehdä työtä yhteistä näyttelyä kohti. Intervention aikana korostui lopputuloksen toissijaisuus ja vuorovaikutuksen sekä yhteisen toiminnan tärkeys (Koivula ym. 2017, 106.)

Jouduin tietoisesti miettimään omia ennakkoluulojani ja ajatuksiani siitä mitä taiteen tulisi olla. Mietin, paljonko ohjaan tilannetta ja paljonko annan vapauksia. Opin kuitenkin prosessin tärkeyden ja lopputuloksen toissijaisuuden (Koivula ym. 2017, 116-122.) Huomasin myös eron lasten asenteissa ja omassani, kun lähdimme miettimään, mitä taide on. Lapset ovat ennakkoluulottomampia ja avoimempia uudelle.

5.2 Interventio kirjastossa

Taidenäyttely kirjastossa tarjosi ryhmälle mahdollisuuden laittaa kollektiivisesti esille oman osaamisensa kaikkien nähtäville ja toi samalla esille sanomaa lapsen oikeuksien päivänä siitä, kuinka lasten

päättäessä maailma on värikäs. Näyttely sijaitsi hyvällä paikalla kirjaston aulassa ja se näkyi isojen ikkunoiden ansiosta ulos. Osa ryhmän lapsista kävi vanhempiensa tai isovanhempiensa kanssa katsomassa näyttelyä ja pääsi sitä kautta tutustumaan perheensä kanssa niin näyttelyyn kuin kirjastoonkin. Näyttely oli sijaintinsa kannalta onnistunut ja Loistavaa! -viikon mainonnan ansiosta monella ohikulkijalla oli jo valmis käsitys siitä, mitä näyttille oli asetettu.

Päiväkotiryhmä kävi kasvattajien kanssa katsomassa näyttelyä, joten he näkivät yhdessä ryhmänä, kuinka hienon näyttelyn he olivat saaneet aikaiseksi. Jokainen oli tunnistanut oman pienryhmänsä tuotoksen, ja he olivat dokumentoineet käynnit kuvin. Jokaisesta pienryhmästä oli otettu kuva oman taide-teoksensa alla ja koko ryhmästä oli otettu yhteiskuva. Yhteenkuuluvuuden tunne vahvistui tätäkin kautta, koska tätä hetkeä kohti jokainen lapsi oli tehnyt töitä. Taideteokset vietiin viikon näyttelyn jälkeen päiväkodille, jossa päädyttiin pitämään vielä toinen näyttely, johon kutsuttiin päiväkodin muut ryhmät ja lasten huoltajat.

Pehmolelujen yökylä oli onnistunut tapahtuma. Pehmoleluja tuli paljon, mikä kertoo kiinnostuksesta ja onnistuneesta markkinoinnista. Palaute paikan päällä oli positiivista. Ohikulkijat ihastelivat ideaa, lapset olivat odottaneet tapahtumaa ja kirjaston henkilökunta piti tätä yhtenä vuoden tärkeimpänä tapahtumana.

Edellisvuotena olin toiminut samassa tapahtumassa apukäsinä ja yritin muuttaa omien kokemusten kautta tapahtumaa sujuvammaksi. Sujuvuus kärsi siitä, että pehmolelut tuotiin suurin osa yhtä aikaa, vasta illalla. Mikäli järjestäisin saman tapahtuman uusiksi, pitäisin pehmolelujen vastaanoton vain kaksi tai kolme tuntia illalla tai sitten järjestäisin ohjelmaa lapsille päivän aikana, jotta saisin enemmän ihmisiä päivällä kirjastoon.

Lapset saivat tuoda rakkaat pehmolelunsa yökylään ja saivat onnistumisen kokemuksia, kun pehmolelu tuli seuraavana päivänä takaisin kotiin todisteiden kanssa siitä, että kaikki oli mennyt hyvin ja hauskaa oli ollut. Lisäksi lapset pääsivät tutustumaan kirjastoon. Perheissä näki selkeän eron; osalle oli kirjasto tuttu ympäristö ja toisille taas käynti oli ensimmäinen kerta. Interventio toi perheet kulttuurin pariin, ja toivottavasti osa heistä rohkaistui käymään uudestaan. Interventio ei ollut pelkästään lapsille suunnattua, vaan siinä oli mukana koko perhe.

5.3 Oma osaaminen

Oma osaamiseni varhaiskasvatuksesta ja sen tietoperusta laajeni projektin myötä. Käytin laajasti eri lähteitä suunnitellessani projektia ja vielä projektin aikana täydensin osaamistani tarpeen mukaan. Osaaminen varhaiskasvatuksesta vahvistui kattavasti monelta eri osa-alueelta, mutta eniten vahvistui osaaminen ryhmästä ja sen vuorovaikutussuhteista sekä osallisuuden lisäämisestä. Tavoitteena oli oppia suunnittelemaan projekteja ammatilliselta pohjalta, tekemään yhteistyötä eri verkostojen kanssa sekä harjaantua ryhmänohjauksessa. Nämä kaikki tavoitteet toteutuivat. Tietoperusta antoi hyvän ammatillisen pohjan, mutta käytäntö vahvisti sitä ja opetti soveltamaan tietoperustaa tilanteen mukaan, myös yllättävissä tilanteissa. Yhteistyön tekeminen toteutui sekä varhaiskasvatuksen kasvattajien kanssa että kaupunginkirjaston henkilökunnan kanssa. Interventiossa toteutui yksilö-, pari-, pienryhmä- ja ryhmänohjaus, mikä harjaannutti laajasti omia taitojani ryhmänohjauksessa.

Projektin kautta kehitin taitojani edistää yhteisön muodostumista, tukea mielipiteiden esilletuomista sekä lisätä omalla toiminnallani lasten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta. Vahvan tietoperustan ansiosta onnistuin kehittämään yhteisöä ja yhteishenkeä ryhmän sisällä. Annoin jokaiselle lapselle mahdollisuuden tuoda esille omia mielipiteitään eri tavoin jokaisessa interventiossa. Eri ohjaustilanteiden kautta oli jokaisella mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä temperamentista riippumatta.

Opin varhaiskasvatuksen keskeisiä periaatteita huomioimalla suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan pedagogisesti mielekästä toimintaa lapsille. Projektin kautta vahvistin reflektoivaa, tutkivaa ja käytännönläheistä työtettä. Jokaisen intervention takana oli pedagogisesti suunniteltua toimintaa. Sen lisäksi, että opin suunnittelemaan toiminnan pedagogisesti opin myös sen, että mielekästä toimintaa voi yrittää suunnitella, mutta vasta toteutuksessa nähdään pitääkö ryhmä sitä mielekkäänä. Oma kykyni arvioida omaa työtäni kehittyi onnistumisten ja erheiden kautta. Reflektiivinen työote säilyi koko projektin ajan.

6 POHDINTA

Päädyin tekemään opinnäytetyön yksin parityön sijaan, koska ajattelin sen olevan sopivampi vaihtoehto kiireisen elämäntilanteen takia, jotta voisin kirjoittaa silloin kun itselle sopii eikä tarvitsisi sovittaa aikatauluja yhteen toisen kanssa. Tämä olikin toimiva vaihtoehto, koska kirjoittaminen tapahtui suurimmaksi osaksi spontaanisti sellaisina hetkinä, kun kotona oli hiljaista. Koen kuitenkin, että prosessi olisi ollut helpompi parityönä, koska silloin olisi ollut joku, jonka kanssa pohtia aihetta yhdessä ja projektiin olisi tullut paljon uusia näkökulmia. Huomaan jälkepäin jumiutuneeni omien ajatusteni kanssa, sillä huomaan toteuttaneeni koko projektin tavalla, jolla olin sen alun perin suunnitellut. Toinen näkökulma olisi varmasti avartanut omaa ajattelua, enkä olisi ollut niin ehdoton toteuttamaan sitä omalla tavallani.

Parityöskentely olisi kuitenkin voinut olla haastavaa, koska olen tottunut työskentelemään yksin. Vuoden aikana olen kuitenkin huomannut oppineeni arvostamaan enemmän sitä, minkälaisista sisältöä pari olisi voinut tuoda projektiin. Kirjoittaminen parityönä olisi myös todennäköisesti tapahtunut suunnitelmallisemmin, joten kiireinen elämäni olisi varmasti joutanut sen verran, että yhteistä aikaa kirjoittamiselle olisi löytynyt.

Idea taidekasvatusprojektille lähti oman työkokemukseni kautta, mutta muotoutui matkalla monen tekijän avulla. Tilaajalla oli oma näkemys, jota kunnioitin, ja lähdin viemään projektia osallisuus edellä. Samalla jouduin olemaan tarkka rajaamisen kanssa, koska tilaajan ajatukset paisuivat moneen suuntaan. Häneltä tulikin paljon hyviä ehdotuksia, joista olisi ollut helppo innostua, mutta pysyin kuitenkin antamissani raameissa, eli pidin projektin yksinkertaisena.

Olin luonut projektille rungon, johon lisäilin prosessin aikana sisältöä ja tarkkailin koko projektin ajan, että itse runkoon ei tullut lisäyksiä. Tämä auttoi minua pysymään raameissa, eikä projekti lähtenyt paisumaan. Päiväkodilta ja kirjastolta sain pitkälti vapaat kädet, ja siinä kohtaa olisin ehkä toivonut, että heiltä olisi tullut jonkinlaista toivetta, koska tyhjästä aloittaminen on vaikeaa. Koululta saatu ohjaus vaikutti paljon projektin interventioiden sisältöön, ja taidekasvatusprojekti löysi sitä kautta muotonsa.

Prosessi oli raskas. Itse interventiot toteutuivat leikiten ja niiden sisältö muotoutui helposti, koska tietoperusta löytyi hyvin muutamasta kirjasta. Kirjoittamiseen ei mennyt kauaa, koska kirjallisuus oli valmiiksi luettu ja muistiinpanot tehty huolella. Muistiinpanoja kertyi yhteensä A5-kokoisen vihon verran,

ja siihen vihkoon on ollut hyvä palata kerta toisensa jälkeen tarkastamaan asioita. Vaikka nämä kaikki käytännön asiat ovat hoituneet sulavasti ja jopa aikataulusta edellä, niin oli työ prosessina raskas.

Monen palautuksen ja korjauksen jälkeen oli usko omaan osaamiseeni ja ammattitaitooni koetuksella. Muutaman kerran olen joutunut jättämään korjatun version pöytälaatikkoon ensisilmäyksen jälkeen, koska voimavarat eivät ole riittäneet sillä hetkellä käymään sitä dialogia itseni kanssa, että voinko ikinä valmistua ammattitaitoiseksi sosionomiksi. Jostain se tahtotila on kuitenkin aina kaivettu ja uudet korjaukset tehty, välillä hampaat irvessä ja välillä korjaukset ovat tuntuneet ihan mukavilta. Kun olin saanut korjattua työn ja palautettua sen, tunsin usein voimaantumista ja ylpeyttä. Se mikä teki prosessista raskaan, oli voimaantumisen jälkeen tapahtuva tiputus, kun työ oli jälleen täynnä punakynää.

Lastentarhanopettajan kelpoisuutta hakiessa piti opinnäytetyön olla projektimuotoinen, mikä ei ollut itselleni ominainen tapa toimia. Olisin mielelläni tehnyt laadullisen työn, jossa voidaan tutkia dataa ja lukuja, koska se olisi tuntunut luonnolliselta. En ole luonteeltani sellainen ihminen, joka pitää projektien sisällön luomisesta. Olen mieluummin se, joka valvoo, että kaikki toimii ja on organisoitu sulavasti. Tässä tein kaikki osa-alueet, joten siinä ylitin itseni. Tiedän, että jonkun toisen käsissä projekti olisi varmasti ollut parempi, mutta ensimmäiseksi kerraksi olen tyytyväinen tulokseen.

Jos nyt lähtisin toteuttamaan projektia uudestaan, tekisin jokaisesta interventioista tarkemman suunnitelman, johon kirjaisin tarkemmin etukäteen tehtävä työ ja interventioiden sisällöt. Mieltäisin myös varasuunnitelmia, varsinkin ulkona järjestettävälle interventioille, jolloin huonon sään sattuessa ei tarvitsisi miettiä, mitä voisi tehdä, vaan kaikki löytyisi jo kirjallisena. Opin, että jokainen hyvä idea kannattaa kirjata ylös riippumatta siitä, missä se tulee, koska kohta sitä ei enää muista. Puhelimeni muistiosta löytyikin paljon hyviä ideoita, joita olin kirjannut jo heti projektin alkuvaiheessa, mutta en muistanut niistä yhtään.

Olisin jälkiviisaana valinnut aiheen, johon löytyisi selkeämmät mittarit. Vaikka koen, että osallisuuden lisääminen ryhmäytymisen avulla on toteutunut, on minun hyvin vaikea sitä todistaa. Taidenäyttelyyn tuotetut teokset ja niiden prosessi olivat todisteita siitä, että jokainen lapsi pystyi toimimaan osana ryhmää, mutta sen mittaaminen on kuitenkin todella vaikeaa. Se, että jokainen lapsi näki oman taideteoksensa osana isoa kokonaisuutta, loi tunnetta yhteenkuuluvuudesta, mutta haasteena oli, miten tähän olisi saanut vahvistuksen neljä- tai viisivuotiaalta lapselta itseltään johdattelematta. Vaikka aamupiirissä kyselin palautetta lapsilta, olisi minulla pitänyt olla jokin fyysinen mittari, jolla lapsi olisi voinut aina intervention jälkeen ilmaista tyytyväisyytensä.

Kokonaisuudessa uskon, että projekti on opettanut minulle paljon hyödyllistä työelämää varten, koska huomaan soveltavani oppimaani töissä nuorten ryhmätoiminnan suunnittelussa. Edellä mainitsemani parannettavat kohdat ovat jo toteutuneet työelämässä, ja koen olevani parempi ryhmätoiminnan suunnittelussa nyt kuin ennen projektia. Olen huoleellisempi suunnittelija ja kerään myös enemmän palautetta sekä panostan enemmän dokumentointiin, jossa näkyy vahvasti tavoitteet.

LÄHTEET

Perustuslaki. 11.6.1999/731. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu: 3.5.2018

Varhaiskasvatustilaki. 19.1.1973/36. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>. Viitattu: 3.5.18

Varhaiskasvatussuunnitelma. Saatavissa: [file:///C:/Users/heidi/Downloads/Kokkolan%20varhaiskasvatussuunnitelma%20%200517%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/heidi/Downloads/Kokkolan%20varhaiskasvatussuunnitelma%20%200517%20(2).pdf). Viitattu: 3.5.2018

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma. Saatavissa: [file:///C:/Users/heidi/Downloads/Kokkolan%20varhaiskasvatussuunnitelma%20%200517%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/heidi/Downloads/Kokkolan%20varhaiskasvatussuunnitelma%20%200517%20(2).pdf) . Viitattu: 4.6.2018

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö

Hujala, M. Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivula, M. Siippainen, A. Eerola-Pennanen, P. 2017. Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino.

Helenius, A. Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Ruokonen, I. Rusanen, S. Välimäki, A. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085414>

Koivunen, P. Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hej!

Jag studerar för sista året till socionom och till min glädje får jag göra mitt slutarbete vid Nyckelpigorna. Tillsammans kommer vi att pyssla, röra på oss, göra konst och ha en konsutställning på Stadsbiblioteket. Inför seminaren där mitt slutarbete presenteras behöver jag fotografier på våra stunder tillsammans. Inga ansikten kommer att synas eller sociala medier kommer att användas. Efter presentationen raderas alla bilder.

I väntan på spännande höst!

Heidi Kuikka

Mitt barn _____

får synas ___ / inte synas ___ på bild.

Vårdnadshavares underskrift _____